

Tihomir Telišman

Centar za istraživanje migracija
i narodnosti, Zagreb

Primljeno: 8. 1. 1985.

HRVATSKA BRATSKA ZAJEDNICA KAO SOCIJALNA ORGANIZACIJA HRVATSKIH ISELJENIKA U SAD

SAŽETAK

Autor prikazuje razvoj Hrvatske bratske zajednice u SAD od kraja devetnaestog stoljeća do našeg desetljeća. Naglašena je uloga HBZ u očuvanju etničkog identiteta naših iseljenika u Americi. Daje posebno priznanje novinama »Zajedničar« i omladinskoj organizaciji »Pomladak«. Razmatra političko djelovanje HBZ za vrijeme prvoga svjetskog rata i njezinu pozitivnu funkciju u stvaranju jugoslavenske države. Naposljetku, daje statističke podatke o kretanju broja članova HBZ od 1963 (kada je broj članova bio najveći) do 1983 (godini posljednje konvencije ove organizacije). Autor ukazuje na nepovoljan trend opadanja broja članova mlađih od 18 godina.

Hrvatska bratska zajednica, jedna od naših najstarijih iseljeničkih organizacija, osnovana je pod imenom Hrvatska zajednica 2. rujna 1894. u Pittsburghu, u SAD, i danas je po broju članova i materijalnoj snazi još uvijek najjača organizacija naših iseljenika u svijetu.¹

Osnivanje Hrvatske zajednice pozdravljeno je i iz stare domovine. U toku 1895. Zajednica je od američkih vlasti dobila službeno dopuštenje ili *charter*, da može zakonito poslovati kao potporna organizacija za pružanje materijalne pomoći svojim članovima u slučaju nesreće na poslu, bolesti ili smrti. Na četvrtoj konvenciji u Mc Keesportu održanoj u lipnju 1897. Hrvatska zajednica promijenila je ime u Narodna hrvatska zajednica i to je ime nosila sve do 1926.

Pojavom hrvatske, a ubrzo zatim i ostalih etničkih potpornih organizacija za naše iseljenike u SAD: Srpskog narodnog saveza, Slovenske potporne jednote i drugih, učinjen je veliki zaokret u životu naših iseljenika kao pripadnika diskriminiranih etničkih skupina u novoj sredini. Dobivši vlastite etničke potporne organizacije, naši su doseljenici tako sami stvorili nužne uvjete za samopomoć u bolesti i nesreći, ali i za kulturno uzdizanje i uopće za ublažavanje teških životnih uvjeta u stranoj američkoj sredini.

¹ Prilikom svog osnutka 1894. HBZ imala je 600 članova okupljenih u 6 odsjeka ili društava i imovinu od 42 dolara. Pred XVI konvenciju održanu krajem 1893. imala je 86.000 članova okupljenih u 799 odsjeka i gnijezda, te imovinu od 57 milijuna dolara. Novoosnovana organizacija iseljenika iz Hrvatske okupila je šest društava: »Ante Starčević«, »Franjo Josip«, »Sveti Juroj«, »Sveti Ćiril i Metod«, »Sveti Roke« i »Sveti Nikola«.

Iako je Hrvatska bratska zajednica od osnutka bila potporna organizacija hrvatskih iseljenika za životno osiguranje, ona je isto tako otpočela bila i etnička organizacija.² U svojoj poslanici na VII konvenciji Narodne hrvatske zajednice održanoj 1902. u Alleghenyju, u državi Pennsylvaniji, Petar Pavlinac, drugi glavni predsjednik zajednice, ističući značaj njezine etničke uloge, naglasio je da NHZ nije samo hrvatsko dobrotvorno društvo za materijalno pomaganje bolesnih i osakaćenih članova i siročadi pokojnih članova, već da je ona isto tako i narodna hrvatska institucija, koja ima zadatak okupljati hrvatske doseljenike, te razvijati i štiti njihov etnički identitet u novoj sredini. Za razliku od toga početnog djelovanja na razvijanju etničke identifikacije i svijesti, uz vrlo značajnu socijalnu funkciju, Hrvatska bratska zajednica danas razvija i čuva etnički identitet svojih članova, Amerikanaca hrvatskog porijekla treće, četvrte i pete generacije, ali manje-više bez razvijanja etničke svijesti. Međutim, to nimalo ne umanjuje značaj njezine etničke funkcije, koja je danas više nego nekad jednako važna ili čak važnija od njezine socijalne i materijalne funkcije.

Uz etničku i potpurnu funkciju Hrvatska bratska zajednica uspješno je razvijala i radničku, klasnu i političku funkciju. Dok se njezina klasna funkcija sastojala u pružanju moralne i materijalne podrške svojim članovima štrajkašima, njezina je politička djelatnost došla posebno do izražaja pred i za vrijeme prvoga svjetskog rata u pružanju političke i materijalne podrške za oslobođenje hrvatskog naroda od Austro-Ugarske monarhije, te stvaranje nove Jugoslavenske države. Hrvatska bratska zajednica kao i ostale potporne organizacije u SAD obvezna je svake četiri godine organizirati svoju redovitu konvenciju ili skupštinu. Na konvenciji glavni predsjednik i ostali članovi glavnog odbora Zajednice podnose službene izvještaje. Neke od konvencija trajale su i više od tjedan dana zbog važnosti problema o kojima se raspravljalo ili pak zbog različitih interesa jakih opozicijskih političkih skupina — narodnjaka, socijalista, austrijaka i komunista. Na konvencijama iznose svoja mišljenja i delegati odsjeka kao osnovnih ćelija Zajednice o osnovnim i tekućim problemima — osiguranju, okupljanju novih članova i njihovoj aktivnosti, materijalnom stanju, organiziranju i djelovanju institucija Zajednice, o glasilu »Zajedničar«, o folklornim drušinama, sportskim aktivnostima i slične. Na kraju svake konvencije biraju se članovi novoga glavnog odbora i usvajaju razne rezolucije važne za budući rad.

Konvencije su imale vrlo značajnu ulogu u radu HBZ. Neke odluke i rezolucije tih skupština bile su prijelomne za širenje i napredak Zajednice, primjerice: osnivanje »Pomlatka« na XII konvenciji u Clevelandu 1915, ujedinjenje Narodne hrvatske zajednice, Hrvatske zajednice Illinois i Društva »Sveti Josip« u Hrvatsku bratsku zajednicu 1926. u Pittsburghu, usvajanje političkih rezolucija o događajima u staroj domovini, izmjene u poslovanju i organizaciji Zajednice, rezolucije o položaju i zaštiti diskriminiranih hrvatskih doseljenika u SAD i mnoge druge.

1. Uloga HBZ u čuvanju etničkog identiteta hrvatskih iseljenika u SAD

Hrvatska bratska zajednica ima sve do danas vrlo značajnu ulogu u čuvanju etničkog identiteta hrvatskih doseljenika u SAD. Dok je još djelovala kao Narodna hrvatska zajednica do sredine dvadesetih godina ovog stoljeća ona je

² Kao etnička organizacija HBZ neposredno je nakon osnutka usvojila svoja etnička obilježja — grb i zastavu, kojima se služi još i danas, a u svojim Pravilima ističe kao zadatak zaštitu hrvatskih doseljenika i njegovanja narodne kulture.

uspješno pridonosila njegovanju etničke svijesti i kulture kod hrvatskih doseljenika, te sudjelovala u borbi protiv njihove diskriminacije: uzimala ih je u zaštitu pred lošim postupcima američkih službenika već u njujorškoj luci, štitila njihova prava na radnom mjestu i pred sudom, te se zalagala da ih američke doseljeničke vlasti ne upisuju kao Austrijance i Mađare, već kao Hrvate.

Iz zapisnika VI konvencije NHZ iz 1900. vidi se da je Zajednica pokrenula akcije da se hrvatskim doseljenicima prizna njihova nacionalna pripadnost. Na toj je konvenciji, naime, usvojen prijedlog da »budući Glavni odbor čim prije učini korake i uzme savjete odvjetnikah, te izvojšti, da ubuduće kada Hrvati žele postati građani ove zemlje, budu pripoznati pred sudom, kao i u sudske zapisnike upisani kao Hrvati, a ne kako to sada biva, kao Austrijanci«. ³ Ista konvencija usvojila je i zaključak kojim NHZ ulaže protest protiv nezakonitih postupaka i progona hrvatskih doseljenika od američkih doseljeničkih vlasti. Postupci američkih službenika prema hrvatskim doseljenicima morali su biti zaista loši kada je i konvencija odlučila protestirati protiv takvih postupaka čak kod samog predsjednika SAD.

U zaštiti doseljenika iz Hrvatske NHZ surađivala je i s drugim ustanovama. Tako je X konvencija NHZ održana 1909. donijela odluku da se društvu »Slavonic Immigrant Soc.ety« u New Yorku, čiji je predsjednik bio istaknuti srpski iseljenik Mihajlo Pupin, dodijeli 500 dolara pomoći za pružanje zaštite našim doseljenicima. Svrha je tog društva, koje je u New Yorku imalo i svoj dom — svratište za doseljenike slavenskih narodnosti — bila pomagati našim doseljenicima pri ulazu u SAD.

Iako su NHZ i HBZ ponajprije potporne, odnosno socijalno-solidarne organizacije, one ne bi mogle vršiti tu svoju osnovnu funkciju da nisu otpočeta njegovale i etničku funkciju. Kako bi zadovoljila potrebe za čuvanjem etničkog identiteta svojih članova, HBZ već je vrlo rano počela osnivati vlastite etničke institucije. ⁴ Članovi HBZ dobivali su putem etničkih institucija ono što su tražili od Zajednice: vijesti o događajima u staroj domovini i pomoć u čuvanju svog jezika i kulture.

Od etničkih institucija HBZ najveću ulogu odigrale su novine »Zajedničar«, te »Pomladak«, posebna organizacija za mlade (do 18 godina). Djelovanje novina počinje pojavom lista »Danica«, koju je krajem 1893. pokrenuo Zdravko Mužina, jedan od osnivača Zajednice. kao prvo glasilo Zajednice ona je poticala osnivanje novih društava ili odsjeka kao osnovnih ćelija. Pošto je prestala izlaziti 1896, za službeno glasilo Zajednice uzet je privatni list »Napredak«, koji je izdavao Juraj Škrivanić u Pittsburghu. Na VIII konvenciji NHZ održanoj 1904. u St. Louisu zaključeno je da zajednica izdaje svoje vlastito službeno glasilo pod imenom »Zajedničar«. Od 1904. do 1909. »Zajedničar« izlazi kao skroman mjesečni časopis, a tek od X konvencije 1909. počinje izlaziti kao tjedni list. Od tog vremena njegova je uloga kao kulturne i političke institucije u održanju etničkog identiteta hrvatskih doseljenika u SAD nezamjenjiva: on služi za informiranje članstva, za njihovu pouku i prosvjećivanje, za razvijanje nacionalne svijesti hrvatskih iseljenika u SAD, a danas služi za poticanje i čuvanje etničkog identiteta Amerikanaca hrvatskog porijekla. Zbog nerijetkih »trvenja« borbi i međusobnih obračunavanja, u više navrata na štetu organizacije, pa i pojedinaca i pojedinih grupa, ⁵ »Zajedničar« je na prvo mjesto isticao po-

³ Kratki pregled povijesti HBZ, Pittsburgh, 1949, str. 134.

⁴ Imigrantske zajednice osnivaju vlastite etničke institucije u novoj sredini kako bi zadovoljile novonastale potrebe svojih članova. Etničke imigrantske institucije zadovoljavaju ekonomske, socijalne i kulturne potrebe doseljenika. Njihove djelatnosti udešene su tako da jačaju imigrantsku etničku identifikaciju i pripadnost imigranata njihovoj etničkoj zajednici u novoj sredini.

⁵ Kratki pregled... op. cit., str. 233.

trebu bratstva i jedinstva članova Zajednice i ostalih naših doseljenika. U tom duhu sastavljena su i osnovna načela HBZ.

Značaj »Zajedničara« u očuvanju etničkog identiteta, jačanju hrvatske etničke zajednice u SAD i boljem povezivanju članova HBZ vidi se iz uvodnog članka don Nike Grškovića, koji je počeo uređivati »Zajedničar« kao tjednik krajem 1909: »Osobito potrebnim držim istaknuti, da strančarstvu, cijepanju ionako oslabljenih narodnih sila ne smije i neće biti mjesta u glasilu NHZ — njegovu je zadaća, da ujedinjuje, združuje dobre u radu za dobro; on je čedo narodnog udruženja, on je vlasnik i tumač našeg gesla — 'Svi za jednog, jedan za sve'.«⁶

Osnivanje »Pomlatka«, posebne organizacije za mlade, krajem 1915, značilo je stvaranje još jedne jake kulturne institucije Zajednice, koja će pridonijeti daljnjem unutarnjem povezivanju i približavanju članova, te većim mogućnostima kulturnog uzdizanja i brojčanom povećanju mladih članova NHZ. »Pomladak« je osnovan i zbog velike konkurencije američkih osiguravajućih poduzeća, koja su počela osiguravati i djecu iseljenika i ujedno utjecati na njihovu bržu asimilaciju. Uočavajući tu opasnost — asimilaciju djece hrvatskih doseljenika za napredak Zajednice — njezini su voditelji poduzeli korake kako potencijalni mladi članovi ne bi bili izgubljeni za hrvatsku etničku zajednicu. U tome se posebno istakao glavni predsjednik NHZ od 1912. do 1921. Josip Marohnić, i upravo je on na XII konvenciji Zajednice u Clevelandu 1915. podnio prijedlog za osnivanje »Pomlatka«.

Od svog osnutka pa sve do šezdesetih godina »Pomladak« je djelovao i kao snažna kulturna institucija NHZ i HBZ. Novine »Zajedničar« nisu mogle u cijelosti vršiti kulturnu misiju hrvatskim doseljenicima, od kojih mnogi bijahu nepismeni. Primjerice, nisu mogle razvijati odnose među djecom hrvatskih doseljenika članova NHZ, niti održavati Zajednicu kao etničku organizaciju na način na koji je to činio »Pomladak«. Zbog toga je »Pomladak« dobio nezamjenjivu ulogu u životu i radu HBZ. Tu je ulogu slikovito opisao prilikom osnutka Josip Marohnić slijedećim riječima: »Držimo vazda na umu da ćemo ustrojenjem ove mlade organizacije postići to da narodna hrvatska svijest proдре u srce naše mladeži i u njima se udomi, da djecu našu sačuvamo, uzgojimo i privedimo za buduće članove Narodne hrvatske zajednice.«⁷ Osnivači »Pomlatka« namijenili su mu, vidimo, uz učenje materinjeg jezika, i vrlo značajan zadatak: prenošenje hrvatskih kulturnih tradicija na djecu hrvatskih doseljenika.

U gnijezdima »Pomlatka« za mlade članove NHZ organizirane su razne kulturne aktivnosti za čuvanje kulturnih tradicija njihovih roditelja. U tu svrhu Zajednica je izdavala i posebno glasilo za članove »Pomlatka«. Zahvaljujući »Pomlatku« u godini proslave svoga zlatnog jubileja, 1965, HBZ imala je blizu 42.000 mladih članova. Tijekom godina pod okriljem »Pomlatka« razvijena je bogata društvena i kulturna aktivnost omladniskih tamburaških i pjevačkih zborova, sportskih klubova, prosvjetnih sekcija i sl. Zahvaljujući tim aktivnostima brojni mladi Amerikanci hrvatskog porijekla treće i četvrte generacije, koji često ne znaju govoriti hrvatski, niti ga razumiju, pjevaju naše narodne pjesme i plešu naša narodna kola.

Na poticaj današnjeg glavnog predsjednika HBZ Bernarda Luketića u sastavu Zajednice osnovana je 1966. Omladinska kulturna federacija, koja danas nadomješta aktivnosti »Pomlatka«. Federacija okuplja 40-ak folklornih ansambala sa preko 1500 pjevača, plesača i svirača. Moderno organizirana, ona je svojim radom nadomjestila i djelatnost brojnih prijašnjih pjevačkih i tamburaških društava, koja su djelovala izvan HBZ. Svojim načinom rada što ga

⁶ Kratki pregled. . . , op. cit., str. 238.

⁷ Ibidem, str. 76.

kompletno financira Zajednica, Omladinska kulturna federacija pobuđuje među mladim Americancima hrvatskog porijekla zanimanje za djelatnost Zajednice i njihovo etničko porijeklo.

2. Politička djelatnost Hrvatske bratske zajednice

Hrvatska bratska zajednica i njezini članovi izražavali su od osnutka politički interes i stavove prema položaju matičnog hrvatskog naroda, najprije u Austro-Ugarskoj monarhiji, a zatim i u Kraljevini Jugoslaviji. Politički interes, koji je najjasnije dolazio do izražaja usvajanjem rezolucija na pojedinim konvencijama, bio je istovremeno odraz želje za pružanje podrške hrvatskom narodu za oslobođenje od Austro-Ugarske i potrebe čuvanja hrvatskog etničkog identiteta u novoj sredini.

Jedna od najznačajnijih političkih akcija Narodne hrvatske zajednice, prethodnice HBZ, zbila se na XI konvenciji održanoj 1912. Na poticaj istaknutih članova Zajednice, osnovan je »Hrvatski savez«, hrvatska narodna organizacija koja je trebala okupiti sva hrvatska društva u Americi radi pružanja efikasne materijalne i političke podrške hrvatskom narodu za oslobođenje od Austro-Ugarske monarhije. Time je borba američkih Hrvata za slobodu matičnog naroda dobila organiziran oblik i političku platformu, što je bilo od velike važnosti za daljnji razvitak političkih prilika u Hrvatskoj i Austro-Ugarskoj. Hrvatski savez postaje tako bazična organizacija jugoslavenskog pokreta u SAD za rušenje Austro-Ugarske monarhije i stvaranje jugoslavenske države.

Nakon sloma Austro-Ugarske i svršetka prvoga svjetskog rata, NHZ nastavlja kontinuiranu političku aktivnost u borbi za politička prava hrvatskog naroda u Kraljevini Jugoslaviji. Tako je već 1921. na svojoj XIV konvenciji u Pittsburghu jednoglasno usvojila rezoluciju protiv nasilja u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, a tijekom međuratnog razdoblja osuđuje nenarodne režime stare Jugoslavije i podržava progresivne političke strukture.

Neposredno po izbijanju drugoga svjetskog rata Hrvatska bratska zajednica preko svog glavnog odbora, oštro osuđuje napad Njemačke i Italije na Jugoslaviju i o tome izdaje proglas za svoje članstvo. U proglasu HBZ poziva svoje članstvo i ostale američke Hrvate da sakupljaju pomoć žrtvama rata u domovini, da manifestiraju slogu među našim narodima i zagovaraju njihove zajedničke interese i težnje. Svjesna potrebe zajedničkog nastupa svih naših iseljenika pred američkom javnošću, HBZ je odlučila pozvati sve »hrvatske, srpske i slovenske velike, na nacionalnoj osnovi poslujuće organizacije, u kojima je okupljen naš narod, da izaberu svoje predstavnike i zajedno da ustanove jedan središnji odbor jugoslavenskih organizacija, koji bi služio kao predstavništvo naših naroda pred američkom javnošću.«⁸ Ova ideja ostvarena je 8. kolovoza 1943. na zajedničkom sastanku zastupnika Kongresa američkih Hrvata, Kongresa američkih Slovenaca i Srpskog Vidovdanskog kongresa, na kojem je izabran zajednički odbor pod imenom Južnoslavenski američki odbor. Za predsjednika odbora izabran je istaknuti slovenski pisac u SAD, Luj Adamič. Spomenuti odbor na čelu s Lujom Adamičem izvršio je u SAD znatnu političku misiju u afirmaciji našeg NOP-a i druga Tita kao vrhovnog komandanta naše NOV-e.

⁸ Kratki pregled povijesti HBZ, Pittsburgh, 1949, str. 66.

3. Hrvatska bratska zajednica kao radnička organizacija

Iako je glasilo HBZ »Zajedničaru« pravilima bilo zabranjeno donošenje stranačkih, vjerskih i političkih članaka, on je do 20-ih godina prema jednom članu pravila bio obavezan za vrijeme štrajka u kojemu bi sudjelovali i članovi Zajednice biti u vezi sa štrajkaškim odborom i u člancima štiti prava radnika.

Između 1912. i 1926. HBZ kao sve jača socijalna organizacija spremno je prihvaćala i radničku i klasnu funkciju među svojim članovima. Prijelomna je u tom pogledu bila godina 1912. kada je na XI konvenciji na uporno traženje hrvatskih socijalista, članova Zajednice, usvojen poseban član pravila, kojim je bilo predviđeno da članovi Zajednice — štrajkolomci gube pravo na bilo kakvu odštetu ili bolesničku potporu. Spomenuti član proširen je 1915. posebnim stavom, kojim su baštinici štrajkolomaca gubili pravo na posmrtninu štrajkolomaca.

Hrvatska bratska zajednica otvoreno se angažirala za svoje članove koji su sudjelovali u štrajkovima. Tako je primjerice prema izvještaju s konvencije iz 1904. oprošten dug članovima Odsjeka br. 12, koji su štrajkali punu godinu dana i za to vrijeme nisu plaćali Zajednici pristojbe za osiguranje. Nadalje, godine 1913. Glavni odbor NHZ podržao je 800 svojih članova koji su u srpnju te godine štrajkali u rudnicima bakra u državi Michigan.

4. Suvremena kriza američkog fraternalizma i HBZ

Kao potporna organizacija, Hrvatska bratska zajednica članica je The National Fraternal Congress of America.⁹ Posljednjih dvadesetak godina i ona se, kao i ostale članice te organizacije, susreće s problemima od kojih je najistaknutiji gubitak članstva. Ti su problemi, s jedne strane, uvjetovani ekonomskim prilikama, a s druge, promjenama u načinu života potomaka naših doseljenika u suvremenim američkim gradovima.

Suvremene ekonomske prilike u SAD, koje su posljednjih godina bile, kao i svugdje u svijetu, obilježene recesijom i inflacijom, odrazile su se i u poslovanju HBZ. U njoj većinu članstva sačinjavaju randici, a oni u vrijeme recesije u SAD prvi ostaju bez posla. Jedan dio njih tražio je zbog nezaposlenosti isplatu svojih polica osiguranja i napuštao Zajednicu.

Hrvatska bratska zajednica kao i ostale potporne organizacije ne smije po važećim zakonskim propisima poslovati na bazi profita, pa postaje ne samo žrtvom inflacije nego i američkog novčanog tržišta, a to posebno pogađa njezino radničko članstvo. Mnogi članovi pretvaraju svoje osiguranje u novac, istupaju iz Zajednice i ulažu ga u sredstva koja nude veće kamate. Iz istih ili sličnih razloga mladi članovi, kao i njihovi vršnjaci u drugim fraternalističkim organizacijama, sve više kupuju jeftinije iznose stalnog životnog osiguranja od HBZ, dok je prije bilo obrnuto. Upravo veći iznosi stalnog životnog osiguranja članova omogućavali su dosadašnji uspješan život Zajednice.

Uz navedene ekonomske razloge na suvremene odnose u HBZ sve više djeluju i neki društveni uzroci. Jedan od najvažnijih jest preseljavanje mnogih naših doseljenika iz dosadašnjih starih kolonija u industrijskim dijelovima američkih gradova u njihova predgrađa. Tako nestaju stara susjedstva i rasplinjuje se stari način života, jer su i odsjeci HBZ bili uglavnom locirani u kompaktnim

⁹ The National Fraternal Congress of America okuplja veliki dio američkih potpornih organizacija etničkog, vjerskog ili nekog drugog karaktera. Kongres daje upute za rad tim organizacijama i izdaje poseban časopis »Fraternal Monitor« za njihove potrebe.

kolonijama, pa tako nestaju i mnogi odsjeci. Sve to HBZ pokušava nadomjestiti pokretanjem novih masovnih sportskih, zabavnih i drugih kulturnih aktivnosti, koje u nju privlače mlađe članove, ali je njihov broj još uvijek nedovoljan da bi ublažio pad ukupnog broja članova i rasipanje odsjeka posljednjih dvadesetak godina. Taj je proces započeo negdje od 1963. s blagim padom ukupnog broja članova, nešto većim osipanjem mladih i trendom starenja članstva.

Tablica 1

Kretanje ukupnog broja članova i polica osiguranja u HBZ od 1963. do 1983.

Godina	Ukupan broj odraslih članova iznad 18 godina	Ukupan broj mladih članova do 18 godina	Sveukupan broj članova	Ukupan broj polica osiguranja
1963.	69.529	41.776	111.305	118.491
1967.	67.343	40.503	107.846	116.395
1971.	60.181	37.043	97.224	114.835
1975.	66.550	25.485	92.035	161.072
1979.	66.322	21.761	88.083	152.703
1983.	65.551	18.502	84.053	140.506

Tablica usporedo prikazuje broj odraslih i mladih članova, sveukupan broj članova, te ukupan broj certifikata ili polica osiguranja po konvencijskim godinama. Takav usporedni prikaz bio je potreban, jer se često pogrešno ukupan broj članova HBZ određuje prema ukupnom broju polica životnog osiguranja. Životno osiguranje kao osnovno osiguranje članova HBZ dijeli se u dvije kategorije: privremeno i stalno (doživotno). Kako jedan dio članova posjeduje istovremeno jedno i drugo, pri određivanju ukupnog broja članova potrebno je za svakog člana brojiti samo jedno osiguranje kako bismo mogli odrediti točan ukupan broj članova.

U podacima tabele opažamo najprije da je HBZ u razdoblju od 1963. do 1983. izgubila ukupno 25.207 članova ili 23% od 111.305, koliko ih je bilo 1963. Opažamo i pad ukupnog broja mladih članova poslije 1963, koja bilježi najveći broj mladih članova u povijesti HBZ (41.776). U dvadesetogodišnjem razdoblju (1963 — 1983), HBZ izgubila je 22.184 ili 53% mladih članova. Ako navedeni podatak usporedimo s padom ukupnog broja odraslih članova, koji u istom razdoblju iznosi svega 3.023 ili 4% od ukupnog broja od 69.529 odraslih, moramo konstatirati da je u HBZ prisutan višegodišnji trend starenja članstva.

Na opadanje ukupnog broja članova »Pomlatka« utječu specifični, najčešće ekonomski motivi. Tako primjerice mladi članovi HBZ, koji nerijetko imaju i osiguranje u kompaniji u kojoj rade, smatraju da im nije potrebno i životno osiguranje u Zajednici. Isto tako zbog ekonomskih motiva, kada mladi članovi navrše 18 godina i treba da prijeđu u odrasle članove, napuštaju Zajednicu, jer nisu spremni sami uplaćivati pristojbe za svoje osiguranje što su ih dotad za njih plaćali roditelji.

Najveći pad broja mladih članova (11.558) HBZ zabilježila je između 1971 i 1975, čemu je jedan od razloga i usvajanje odluke o ukidanju organizacije »Pomladak« na referendumu održanom 1971.

Zaključak

Do drugoga svjetskog rata razvoj HBZ kao relativno homogene društvene skupine temeljio se na kompaktnim kolonijama etnički diskriminiranih hrvatskih doseljenika u SAD. HBZ kao potporna i etnička zajednica ispunjava u to vrijeme, pružanjem materijalne pomoći, životne potrebe hrvatskih doseljenika, koji su svakodnevno bili izloženi velikim opasnostima u američkim rudnicima i tvornicama. Novine »Zajedničar« i organizacija »Pomladak« kao ključne etničke institucije HBZ relativno uspješno održavaju i razvijaju etničku identifikaciju hrvatskih doseljenika u SAD. Za razliku od danas, hrvatski doseljenici osjećali su se tuđincima u američkoj sredini i više su se držali na okupu kao etnička skupina. Oni su relativno kratko vrijeme boravili u novoj sredini i vjerovali su da će ostati samo privremeno dok ne zarade dovoljno novaca. Kao neintegrirani doseljenici živjeli su duboko prožeti političkim i kulturnim zbivanjima u staroj domovini.

Suvremeno članstvo HBZ sačinjavaju američki državljani hrvatskog porijekla, koji pretežno govore samo engleski i identificiraju se s američkim društvom i njegovom kulturom.

Današnje odnose u HBZ određuje osiguranje kao osnovna djelatnost i bratske aktivnosti kao sporedna djelatnost. HBZ putem bratskih aktivnosti održava hrvatski melos, različite sportske aktivnosti, posebno kuglanje, pomaže mladim članovima u stjecanju više naobrazbe stipendijama iz školarinske zaklade i organizira umjetničke izložbe svojih članova. Bratske aktivnosti usmjerene su dijelom na čuvanje i njegovanje hrvatskog etničkog identiteta svojih članova koji su rođeni u SAD. To je mnogo teži zadatak nego prije kada su članovi Zajednice govorili hrvatski i imali hrvatske tradicije.

Među bratskim aktivnostima posebno mjesto zauzima Omladinska kulturna federacija, koja radi na očuvanju etničkog identiteta članova HBZ. Ona nastavlja nekadašnji, kulturni, prosvjetni i politički rad »Zajedničara« i »Pomlatka« i uspjela je sa preko 40-ak folklornih ansambala u kojima je oko 1500 članova zainteresirati članstvo HBZ za narodnu glazbu, pjesme i plesove iz Hrvatske i ostalih naših krajeva i učiniti relativno prisutnim hrvatski etnički identitet u američkom društvu. Međutim, to još uvijek nije dovoljno za povećanje članstva i za čvršće veze između mladih članova i Zajednice. Zbog toga rukovodstvo HBZ u novije vrijeme neprestano naglašava potrebu stvaranja novih etničkih aktivnosti za svoje mlade članove, te u tom smislu sve više potiče veze sa starom domovinom. (Posljednjih godina održala su se u Zagrebu već dva festivala Omladinske kulturne federacije uz masovni udio mladih i starih članova HBZ.)

Životno osiguranje i osiguranje za slučaj nesreće i bolesti danas više nije prijeko potrebno kao prije, ali je još uvijek korisno i današnjem članstvu, jer u SAD još uvijek ne postoji socijalno osiguranje. Zbog sve težih uvjeta poslovanja potpornih organizacija, i HBZ ima, kao i druge slične zajednice, sve veće probleme oko okupljanja novih članova i osiguranja dovoljnih sredstava za rad. S jedne strane, država im nameće sve veće poreze hoteći ih proglasiti poduzećima osiguranja, što one ipak nisu, a s druge strane, one se zbog sve jače konkurencije osiguravajućih poduzeća susreću s osipanjem mladih članova, a time i sve manjim sredstvima za svoju osnovnu djelatnost.

THE CROATIAN FRATERNAL UNION AS A SOCIAL ORGANISATION OF CROATIAN IMMIGRANTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

SUMMARY

In this study the author examines the development of the Croatian Fraternal Union from the end of the last century to our decade. Emphasis is given to the role of the CFU in preserving the ethnic identity of Yugoslav immigrants in America. Special credit in this matter is given to the newspaper »Zajedničar« and to the youth organisation »Pomladak«. The political activity of the CFU during WWI and its positive function in the creation of the Yugoslav state is also examined. Finally, the author gives statistical data on the number of CFU members from the year 1963 (the high point) until 1983 (the year of the last convention of this organisation). The author indicates the negative trend in the decrease of the number of members younger than 18 years of age.